

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

УДК 330.322.1:339.727.24(338.124.4)

С. В. Войтко, А. А. Кугій

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІКАХ КРАЇН СВІТУ

Розглянуто значення прямих іноземних інвестицій на світовому ринку в динаміці (1991–2014). Проведено аналіз потоків прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) у розрізі країн за ступенем розвитку та за регіонами. Порівняно обсяги ПІІ за обраними країнами. Відстежено взаємозв'язок ПІІ, спрямованих у країни, та кризових явищ, що передують їм. Здійснено компаративний аналіз України з країнами, розташованими на всіх континентах, у розрізі надходжень ПІІ. Описано за допомогою таблиць приросту та прискорення ПІІ за 1990–2014 рр. динамічні зрушення, встановлено роки зі значеннями екстремумів приросту та прискорення. Виведено ретроспективні явища найбільшого впливу, що відповідають виділеним рокам. Подано та згруповано події у ключові чинники впливу на економіку країн. Визначено ієрархію груп чинників впливу. Описано групи чинників у розрізі можливості впливу та втручання в них.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, прискорення, чинники впливу, криза.

Рассмотрено значение прямых иностранных инвестиций на мировом рынке в динамике (1991–2014). Проведен анализ потоков прямых иностранных инвестиций (далее – ПИИ) в разрезе стран по степени развития и по регионам. Произведено сравнение объемов ПИИ по выбранным странам. Отслежена взаимосвязь ПИИ, направленных в страны, и кризисных явлений, предшествующих им. Осуществлен компаративный анализ Украины со странами, которые находятся на всех континентах, в разрезе поступлений ПИИ. Описаны с помощью таблиц прироста и ускорения ПИИ за 1990–2014 гг. динамические сдвиги, определены года со значениями экстремумов прироста и ускорения. Выведены ретроспективные явления наибольшего влияния, соответствующие выделенным годам. Поданы и сгруппированы события в ключевые факторы влияния на экономику стран. Определена иерархия групп факторов влияния. Описаны группы факторов в разрезе возможности влияния и вмешательства в них.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, ускорение, факторы влияния, кризис.

The presented paper considers the role of foreign direct investment within the scope of global market dynamics for 1991–2014 year. The analysis is performed on foreign direct investment (FDI) inflows in terms of a degree of development of countries and regions, providing the graphical comparison of FDI scope according to selected countries. The paper scrutinizes the relationship of FDI directed into the countries under study and crisis events that precede them. A comparative analysis of Ukraine with the other countries, based on all the continents, in terms of FDI inflows is effectuated. The work further contains the table-form description of growth and acceleration of FDI for 1990–2014 year allowing to track down the dynamic changes. The data provided allows determining the extreme points of growth and acceleration of FDI with corresponding values. Further, the article provides the elaborated retrospective effects of the highest relevance corresponding to the selected years, at the same time, the work provides and groups the events into key factors of influence on the country economy. The work contains the definition of the hierarchy of impact factors groups as well as the description of the factor groups in terms of the possibility to influence them and provide interference to them.

Keywords: foreign direct investment (FDI), acceleration, impact factors, crisis.

Процеси, що відбуваються останніми роками перейшли в глобалізаційні перетворення. Діяльність суб'єктів економічних відносин відбивається не лише

на процесах, зосереджених у межах однієї країни, а й призводить до циклічних процесів в економіці в різних регіонах світу. Макроекономічна діяльність урядів країн і міжнародних організацій виконується за обраними пріоритетними напрямками. Контроль та управління здійснюють за допомогою реальних інвестицій, призначених для забезпечення виробництва та утримання контролю за діяльністю підприємств, тобто прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Аналіз понятійно-категоріального апарату ПІІ здійснено такими дослідниками як Т. Говорушко, Н. Обушна [1]. Вони визначили дефініцію категорії «інвестиції» та доповнили класифікацію ПІІ, що пропонувалася в працях вчених-економістів В. Беседіна, В. Будкіна, Б. Губського, Н. Голіян, Г. Козаченка, І. Сазонець, В. Шевчука та інших. Прогнозування перспектив розвитку та дослідження тенденції світових потоків ПІІ здійснила М. Сімонова [2]. Дослідження руху іноземних інвестицій в економіку України провів О. А. Прокопчук [3], його доповнили науковці С. Реверчук, Т. Проценко, Е. Дж. Долан. Зокрема, це питання в аграрному секторі висвітлює М. Денисенко, В. Гейць, В. Загорський. Економічне зростання національної економіки через надходження прямих іноземних інвестицій виконала Г. Глуха [4], використовуючи результати досліджень українських та російських науковців, зокрема А. Даниленко, М. Корж, О. Пирог.

Значимість зв'язку категорій ПІІ та економічного зростання встановили та дослідили Є. Домар та Р. Харрод, розробляючи неокейнсіанську теорію. Перспективним є поглиблене вивчення предмета функціонування економічних зв'язків під час розгляду всіх можливих аспектів діяльності суб'єктів господарювання саме інвестиційного характеру.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що прямі іноземні інвестиції виконують функції планування та організації для економіки країн, призводять до структурних зрушень щодо вироблення валового продукту в країнах. Залучення іноземного інвестування сприяє доступу до світових технологій, до використання управлінського досвіду провідних країн. Оскільки ситуація у провідних країнах може виступати чинником впливу на інші, то дослідження процесу надходжень прямих іноземних інвестицій потребує комплексності. Простежити прямий вплив можливо під час виокремлення змін у нетипові, кризові роки.

Завданням дослідження є виявлення закономірностей впливу структурних зрушень у прямих іноземних інвестиціях, з виокремленням кризових періодів та періодів різкого економічного зростання; а також з'ясування чинників і визначення їх впливу на економічний стан країни для розгляду динаміки ПІІ.

Мета статті: відстежити взаємозв'язок ПІІ у країну та кризових явищ, що спостерігаються в межах досліджуваних країн. Для цього ставляться такі завдання:

- проаналізувати характерні зміни в інвестуванні під час певної фази циклічного коливання в економіці;
- виділити чинники, що мають істотне значення для залучення інвестицій;
- систематизувати чинники впливу на залучення інвестицій за циклічного коливання та визначити характер їх зв'язку з метою розробити рекомендації з оптимізації рівня залучення ПІІ за мінімізації амплітуд хвиль.

Доцільно встановити критерії впливу та проаналізувати їх взаємопов'язаність в окремі економічні періоди, такі як спад і безпосередньо криза. Це допоможе встановити якісні зрушення в економіці та темпи, які призвели до певного стану економічної системи.

У статті використано: метод економіко-математичного моделювання для визначення приросту та швидкості зміни процесу залучення ПІІ; метод систематизації

для виявлення окремих чинників, що спричинили зміну ПІІ в країнах, та для визначення серед них характерних для різних країн.

Інвестиції охоплюють широкий спектр соціально-економічних та організаційних відносин, авансованих у майнові та інтелектуальні цінності для створення доданої вартості та досягнення соціального та інших різновидів ефектів [1, с. 2]. Зокрема Т. Говорушко визначає ПІІ як вкладення капіталу в підприємство за кордоном, що забезпечує набуття довгострокового економічного інтересу через отримання інвестором контролю над об'єктом вкладення капіталу й передбачає одержання підприємницького прибутку (доходу) та/або ж досягнення соціального, інноваційного, екологічного та інших видів ефектів [1, с. 3]. Вони здійснюються інвесторами для отримання прибутку та посиленого контролю над об'єктами інвестування і характеризуються наявністю широкого спектра інформованості та, як правило, довгостроковістю.

ПІІ охоплюють усі види інвестування, а напрям їх вкладення проковує економічне піднесення обраних галузей промисловості, зростання рівня техніко-забезпеченого виробництва, стимулювання комплексного розвитку галузей, структурних зрушень в економіці в цілому. У певні роки простежують закономірності зміни обсягів ПІІ, зокрема і негативний приріст у більшості країн світу, що проявився у 2009 році після початку світової економічної кризи 2008 року. Відновлення економіки та подальша стабілізація проходила з різними значеннями приросту і ще не досягла попереднього рівня. Однією з можливостей подолання кризи є спрямування потоків ПІІ у сфери найбільшої віддачі.

Світові обсяги ПІІ до 2007 року мали позитивну тенденцію, що видно з рис. 1, і досягли того року максимального рівня 2,4 трлн дол. Після наступного року ця тенденція змінилася, указавши на несприятливий інвестиційний клімат, спричинений глобальною кризою. У 2013 році ПІІ склали 1,66 трлн дол., що на 31 % менше за рівень 2007 року.

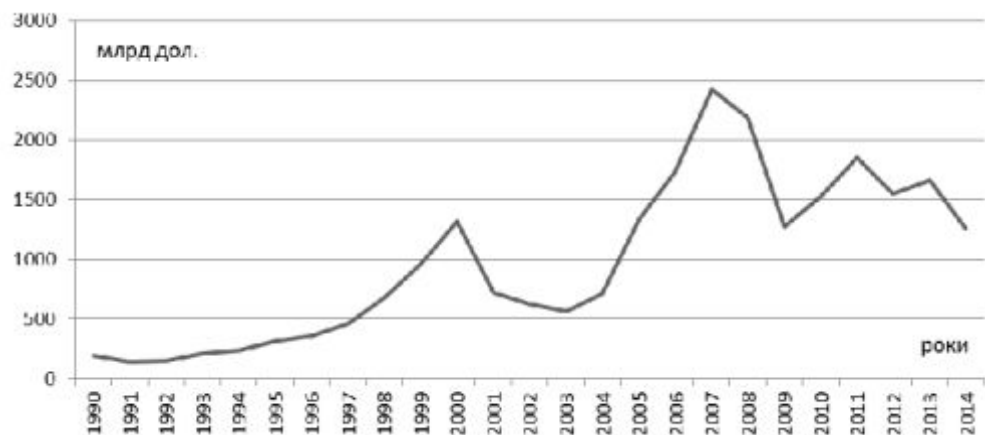

Рис. 1. Світові потоки ПІІ за 1990–2014 рр., у млрд дол.

(джерело: [5])

Скорочення обсягів потоків ПІІ відбувалося за різними ознаками у трьох основних регіонах: розвинених країн, тих, що розвиваються, і країн перехідної економіки (СНД та Північно-Східної Європи). Скорочення потоків в останніх двох регіонах проявилось не одразу, а з часовим лагом на початку 2009 року. Збільшення обсягів ПІІ відбулося у першій половині 2008 року в Латинській

Америці, Карибському морі (13 %) та в Африці (27 %). В азійському регіоні, а це переважно Південна, Південно-Східна та Східна Азія, обсяг збільшився на 17 %, досягши 300 млрд дол, із них 62,3 % припадало на Китай – 186,8 млрд дол. У країн перехідної економіки зростання на 26 % до 114 млрд дол. перейшло на початку 2009 року в суттєве зниження обсягів на 46 % [2, с. 184]. За результатами 2009 року 58 % ТНК зменшили свою інвестиційну діяльність, відновивши її лише у 2011 році. Як видно з рис. 2, найпривабливішими країнами за вкладанням ПІІ стали Китай, США, Бразилія, Канада, Сінгапур.

В останні 10 років, починаючи з 2004 року, частка ПІІ у розвинуті країни зменшується. У 2012 році вона склала 62 %. У країни, що розвиваються, частка зростала з 22 до 38 % протягом десятиріччя [4, с. 116]. Обсяги приросту інвестицій у 1991 році були більшими за 2013 рік. Країни з найвищими темпами розвитку отримують більшу частку ПІІ, що підтверджує висновок Е. Прасада та Р. Раджара.

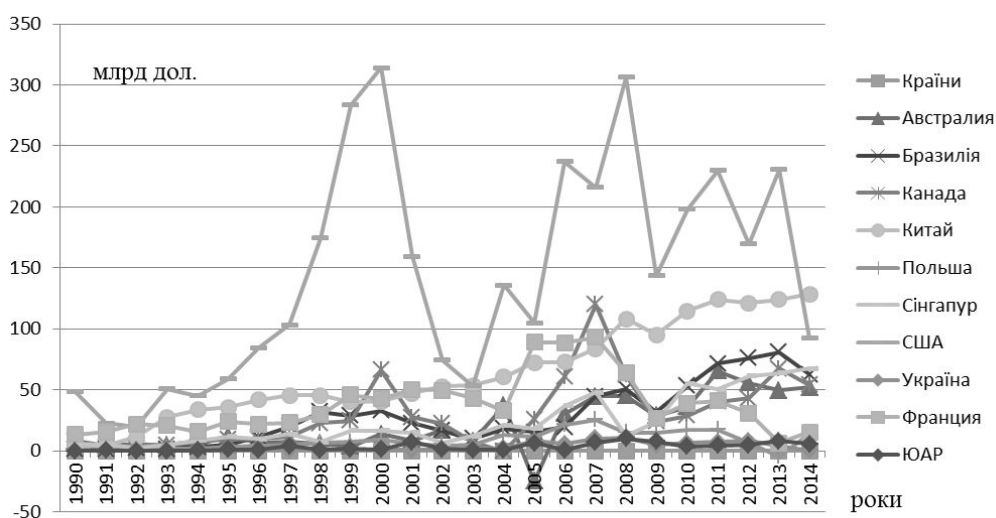

Рис. 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій за період 1990-2014 рр., млрд дол. (джерело: [5])

Обсяг залучених ПІІ в економіку України на 01.10.2014 року склав 48522,6 млн дол., що становить 37 % від номінального ВВП країни. У 2012 році ця частка складала 41 %, за рейтингом відповідаючи 94 місцю у світі за цим показником (пор. для Угорщини – 82 %, Чехії – 70, Польщі – 47, Франції – 42, США – 25, Німеччини – 20 %) [4, с. 119].

Кількісні зрушення ПІІ визначаємо за допомогою приросту їх значення. Розглядаючи табл. 1 і табл. 2, можна простежити нетипові за значенням приросту роки, на що вплинули певні чинники. Так, можна виділити 2005 та 2006 роки в Австралії, коли були простежені найвищі показники міграційного руху за її історію, та введення суворого антитерористичного закону. На 2004 рік було заплановано та проведено канадські федеральні вибори, під час яких три найбільші національні партії змінили лідерів, зміцнила своє становище Консервативна партія. Досить сильно вплинуло на зміну показника ПІІ Польщі проведення Чемпіонату Європи з футболу «Євро – 2012». А в наступні роки – обрання Дональда Туска головою Європейської Ради та встановлення санкцій проти Російської Федерації. Економічна фінансова криза торкнулася у 2008 році

Сінгапуру, коли після стабільного падіння курсу сінгапурського долара відбулося його стрімке зростання до 2009 року. Але проведення зібрання лідерів АТЕС у листопаді 2009 року в Лімі в Перу за рахунок обґрунтування зміцнення торгівлі, лібералізації інвестування на кордоні та спрощення процедур ведення бізнесу, змогло збалансувати економічні коливання, завдані кризою. Серед інших років в економіці США виділяють 2014 рік, у який уперше з 2006 року, республіканці отримали більшість у Верхній палаті Конгресу та зберегли контроль над Нижньою палатою. Крім того, у 2014 році простежують найнижчий рівень інфляції за останні 5 років, а саме 0,76 %. Стрімке зменшення ПІІ відбулося у Франції 2013 року після перемоги на президентських виборах Франсуа Олланда, що виступав від Соціалістичної партії. Під час своєї діяльності він запропонував 75 % податку на дохід, що перевищує 1 млн. євро, скоротив пенсійні та соціальні виплати й почав інтервенцію французької армії в Малі. Найбільший показник від'ємного приросту простежують у ПАР після приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в якості неядерної держави у 1992 році та укладення угоди з МАГАТЕ щодо повних гарантій. У 1997 році на економіку країни вплинули нова Конституція ПАР та вихід у відставку попереднього президента ПАР – де Клерка Фредеріка Віллеа, обіймання посади заступника голови Африканського Національного Конгресу Джейкобом Зумою, звинуваченого згодом у корупції та розкраданні коштів держави.

Таблиця 1

Приріст прямих іноземних інвестицій в обраних країнах світу, 1991–2002 роки													
№	Країна	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1	Австралія	-0,88	0,24	-0,32	0,14	0,58	-0,95	0,19	-0,28	-0,80	0,76	-0,65	0,51
2	Бразилія	0,10	0,46	-0,60	0,58	0,37	0,57	0,43	0,38	-0,12	0,13	-0,46	-0,35
3	Канада	-1,64	0,40	-0,01	0,42	0,12	0,03	0,16	0,49	0,08	0,63	-1,39	-0,26
4	КНР	0,20	0,61	0,59	0,19	0,06	0,14	0,08	0,00	-0,13	0,01	0,13	0,11
5	Польща	0,69	0,57	0,60	0,09	0,49	0,19	0,08	0,23	0,12	0,22	-0,64	-0,38
6	Сінгапур	-0,14	-1,22	0,53	0,45	0,26	-0,19	0,30	-0,88	0,56	-0,01	-0,09	-1,36
7	США	-1,12	-0,19	0,62	-0,12	0,23	0,30	0,18	0,41	0,38	0,10	-0,97	-1,14
8	Україна	-	1,00	0,00	-0,26	0,40	0,49	0,16	0,16	-0,50	0,17	0,25	-0,14
9	Франція	0,13	0,31	-0,05	-0,31	0,33	-0,08	0,05	0,22	0,36	-0,09	0,16	-0,02
10	ПАР	1,30	-74,68	0,70	0,97	0,70	-0,53	0,79	-5,92	0,63	-0,55	0,87	-3,91

Джерело: авторська розробка на підставі статистичних даних [5].

В Україні станом на 1993 рік показник приросту умовно прийнято за 0,00, адже не існувало чітко визначеного кількісного показника ПІІ у 1991–1992 роках. Збільшення приросту відбулося у 2005 році після інаугурації Президента України Віктора Ющенка, приватизації стратегічного об'єкта «Криворіжсталь», виведення контингенту українських військ з Іраку. З іншого боку, значне негативне значення приросту ПІІ було в 2009, 2013 та 2014 роках. Стосовно 2009 року можливою причиною були газова та російсько-українські дипломатичні війни. А 2013–2014 роки характеризуються наростанням наслідків політичної кризи, яка стає логічним завершенням поступового зменшення приросту під час президентства Віктора Януковича та рішення про призупинення процесу підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом. Основними ознаками стали девальвація гривні та підвищення курсу національної валюти до 15,0564 грн за 1 дол. США станом на 01.12.2014 [6]. У фінансовій сфері – закриття та злиття банків, низька рентабельність банків і виявлення неплатоспроможності деяких із них.

У табл. 3, табл. 4 показано швидкість зміни процесу залучення ПІІ в обрані країни світу. Ключовими подіями, виділеними на підставі проявлених даних, є такі. Для Австралії визначальними були наслідки фінансової кризи 2008 та 2010 років, а також парламентські вибори й надзвичайні стихійні лиха, серед яких повинь у Квінсленді (найсильніша за останні 50 років). Для Канади у 1993 році вирішальною стала перемога Ліберальної партії на парламентських виборах. У 2003 році Китайська Народна Республіка стає третьою космічною наддержавою світу (після запуску у 2000 році космічного корабля «Шенчжоу»). Також здійснюється перехід владних повноважень до Ху Цзиньтао, обраного Головою КНР. Того ж року стався значний землетрус у повіті Бачу та вибух на PetroChina Chuandongbei.

Таблиця 2

Приріст прямих іноземних інвестицій в обраних країнах світу, 2003–2014 роки

№	Країна	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	Австралія	-1,12	0,78	2,47	1,82	0,31	0,02	-0,57	0,21	0,45	-0,18	-0,13	0,05
2	Бразилія	-0,64	0,44	-0,18	0,20	0,57	0,12	-0,61	0,41	0,25	0,06	0,06	-0,29
3	Канада	-2,06	10,72	1,03	0,57	0,50	-0,93	-1,61	0,17	0,29	0,07	0,36	-0,25
4	КНР	0,01	0,12	0,16	0,00	0,13	0,23	-0,14	0,17	0,07	-0,02	0,02	0,04
5	Польща	0,10	0,64	-0,15	0,49	0,16	-0,70	-0,04	0,16	0,02	-1,59	2,46	1,33
6	Сінгапур	0,46	0,43	-0,16	0,51	0,23	-2,91	0,49	0,57	-0,09	0,18	0,04	0,06
7	США	-0,32	0,56	-0,06	0,53	0,13	-0,02	-1,16	0,41	-0,03	-0,24	0,14	-1,50
8	Україна	0,51	0,17	0,78	-0,39	0,45	0,05	-1,24	0,26	0,10	0,08	-1,08	-8,20
9	Франція	-0,15	-0,31	0,63	0,00	0,05	-0,45	-1,39	0,31	0,04	-0,32	-3,77	0,57
10	ПАР	-0,89	-0,12	0,89	-9,46	0,91	0,33	-0,30	-1,06	0,11	0,11	0,43	-0,42

Джерело: авторська розробка на підставі статистичних даних [5].

Якщо розглядати Польщу, то у 2009 році в цій країні пройшли вибори до Європарламенту, а також стався російсько-польський конфлікт після військових навчань «Захід–2009». У 2010 році Броніслава Кормовського було обрано президентом, а в 2011 році відбулися парламентські вибори, під час яких оновився склад Сейму, Сенату. Для Сінгапуру 1999 рік ознаменувався обранням Селлапан Раманатана новим президентом, 2002 рік – становленням як нового члена Міжнародної асоціації розвитку та підписанням з Японією економічної японсько-сінгапурської угоди. Під час операції ВМС США 2011 року було ліквідовано Усама бен Ладена, а всередині країни було завершено програму «Спейс шаттл». Зафіксовано також банкрутство MF Global та фондові негативні зрушення.

Таблиця 3

Прискорення зміни внесення прямих іноземних інвестицій у економіку обраних країн світу, 1992–2003 роки

№	Країна	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	Австралія	4,62	1,76	3,34	0,77	1,62	5,98	1,68	0,65	2,06	2,17	2,26	1,46
2	Бразилія	0,78	1,78	2,03	-0,58	0,35	-0,32	-0,12	4,29	1,91	1,28	-0,30	0,44
3	Канада	5,11	68,70	1,01	-2,59	-2,58	0,80	0,67	-4,98	0,87	1,45	-4,41	0,88
4	КНР	0,67	-0,02	-2,20	-2,23	0,59	-0,80	-16,25	1,04	14,1	0,93	-0,18	-6,81
5	Польща	-0,22	0,06	-6,09	0,82	-1,61	-1,23	0,64	-0,84	0,44	1,35	-0,66	4,84
6	Сінгапур	0,88	3,30	-0,17	-0,75	2,35	1,65	1,34	2,58	99,53	0,94	0,93	3,95
7	США	-5,04	1,30	6,03	1,53	0,23	-0,66	0,55	-0,06	-2,94	1,10	0,15	-1,85
8	Україна	1,00	-	1,00	1,64	0,17	-1,98	-0,01	1,32	3,99	0,33	2,74	1,28
9	Франція	0,58	6,85	0,83	1,94	5,17	2,72	0,79	0,39	5,21	1,54	11,13	0,90
10	ПАР	1,02	107,29	0,28	-0,39	2,32	1,67	1,13	10,35	2,15	1,64	1,22	-3,40

Джерело: авторська розробка на підставі статистичних даних [5].

Для ПАР виділяємо те, що у 1993 році ратифіковано конституцію, Нельсон Мандела та Фредерік де Клерк отримали Нобелівську премію миру. Особливої уваги заслуговує 1999 рік – приєднання до БРІКС. У Франції 2005 році відбулися заворушення у передмістях Парижа, виступи молоді та відхід Жака Ширака від влади.

На інвестиційну привабливість України прямо вплинула глобальна економічна криза (2008 рік), у 2010 році обрано нового президента.

Отже, події за ознаками виникнення і впливу на економіку країн можна згрупувати так: політичні, технологічні, економічні, соціальні, природні.

Серед них найсильніший ефект мають політичні першопричини та економічні зміни кон'юнктури світових відносин. Також можна виділити чинники зовнішнього, внутрішнього впливу, та ті що формуються в середині країни та вийшли за межі однієї країни як чинник впливу на інші країни. Отже, указані чинники різняться за такими основними критеріями: за змістом, інтенсивністю та за напрямом впливу.

Таблиця 4

Прискорення зміни внесення прямих іноземних інвестицій економіки обраних країн світу, 2004–2014 роки

№	Країна	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	Австралія	2,43	0,68	-0,35	-4,83	-18,60	1,03	3,77	0,54	3,55	-0,38	3,68
2	Бразилія	2,44	3,52	1,87	0,64	-3,67	1,20	2,49	-0,61	-3,23	-0,03	1,20
3	Канада	1,19	-9,42	-0,80	-0,15	1,54	0,42	10,62	0,42	-3,19	0,81	2,42
4	КНР	0,88	0,28	-37,27	0,97	0,43	2,63	1,81	-1,31	4,11	2,05	0,36
5	Польща	0,84	5,24	1,31	-2,07	1,23	-14,69	1,28	-8,65	1,01	1,65	-0,85
6	Сінгапур	-0,07	3,66	1,32	-1,25	1,08	6,97	0,14	7,07	1,53	-3,31	0,26
7	США	1,66	3,05	1,53	6,69	1,33	1,26	5,12	-0,99	1,39	2,34	1,18
8	Україна	-2,03	0,78	2,98	1,87	-8,50	1,04	5,77	-1,49	-0,31	1,07	0,87
9	Франція	0,52	1,49	427,76	1,03	1,11	0,67	5,45	-6,08	1,14	0,91	7,57
10	ЮАР	-6,64	1,13	1,09	11,45	-1,71	2,13	0,72	10,88	-0,02	0,76	2,02

Джерело: авторська розробка на підставі статистичних даних [5].

Більш помітні зміни для країн G7 відбуваються на підставі технологічних та економічних чинників. Для країн, що за останні 20 років стрімко змінили свій статус до рівня нових індустріальних країн (Сінгапур та ПАР), і характерні зміни економічного та соціального спрямування. Для країн, розташованих на значних територіях, простежується суттєвий вплив природних і соціальних явищ (Австралія, Канада). Група політичних чинників властива всім країнам, але найбільшої амплітуди набуває в країнах із нестабільною економікою (Україна), де значний вплив має соціальна група чинників.

Отже, на підставі аналізу даних за таким показником як прямі іноземні інвестиції було простежено економічні зрушення в обраних країнах світу. Через значний вплив першопричин на внутрішні економічні зміни та визначення інвестиційної привабливості країни можна визначити групи чинників за ступенем їх значущості в розгляді ретроспективи. Характерними рисами кожного з них є:

Природні. Ця група чинників є найменш передбаченою. Сприятливим для неї може бути зменшення амплітуди реакції від непередбачуваних подій шляхом уведення резервних заходів на відбудову та на зменшення ймовірностей настання цих подій. У глобальному значенні – це розроблення та підтримка в країні сталого розвитку, а в локальному – підтримка мобільності евакуаційних і ліквідаційних структур.

Соціальні. Чинники цієї групи діють за мультиплікативним ефектом як прояв чи протидія умов і клімату, що встановився після проведення певної дії чи бездіяльності структур, що відіграють значну політичну, економічну роль.

Технологічні. Відбуваються на тлі світових змін в інформаційному секторі, пов'язані з інноваційною діяльністю країн. Ця група чинників через значний зв'язок світових відносин має постійну тенденцію до зростання. Але на тлі цього зростання залежно від регулювання пріоритетів і залучення ПІІ відбувається зміна інтенсивності коливань. У більшості країн відбуваються періоди «технологічного дива», але для підтримки цього стану протягом тривалого часу варто докласти значних зусиль.

Політичні. Зміни цього типу впливають майже без лагу в часі та простежуються найяскравіше. Вони мають значний вплив у рамках національної одиниці. А через установлені економічні відносини на світовому ринку можуть впливати на країни-партнери.

Економічні. Мають значну кореляцію з політичними, адже за об'єднання світових економік вони координують напрями дії політичних сил.

Наукова новизна статті постає в розробленні та апробації методичного підходу до виділення груп чинників впливу на прямі іноземні інвестиції з урахуванням чинників (природні, соціальні, технологічні, політичні, економічні) у країнах за допомогою виявлення певних значень параметрів (приріст і прискорення приросту) у моделюванні динаміки ПІІ, що на відміну від наявних надає змогу виявити кризові явища в країнах, а також установити та охарактеризувати події, що виступили причинами зміни обсягів прямих іноземних інвестицій.

Практичне значення даного дослідження полягає в можливості своєчасного застосування управлінських рішень щодо реакції на вплив визначених для виділених груп чинників під час відстеження наслідків на прикладі прямих іноземних інвестицій.

Перспективи наукових розробок вбачаємо в удосконаленні методології введення впливових важелів, що нормалізують негативні прояви визначених груп факторів та оптимізують позитивні прояви для утримання від потрясінь.

Бібліографічні посилання

1. Говорушко Т. А. Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація / Т. А. Говорушко, Н. І. Обушна // Національний університет харчових технологій. – К., 2013. – С. 1–9.
2. Сімонова М. В. Тенденції та перспективи розвитку світових потоків прямих іноземних інвестицій / М. В. Сімонова // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(5). – С. 183–187.
3. Прокопчук О. А. Іноземні інвестиції в економіку України: тенденції та перспективи / О. А. Прокопчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету : Сер. «Економічні науки». – 2013. – № 1 (3). – С. 200–206.
4. Глуха Г. Я. Прямі іноземні інвестиції у контексті економічного зростання / Г. Я. Глуха // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7). – С. 113–121.
5. Офіційний веб-сайт Світового банку [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.data.worldbank.org>
6. Финансовый портал Минфин / Архив курсов НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.index.minfin.com.ua/arch/?nbu&2014-12-01>
7. Official site of United Nations conference on trade and development UNCTAD / Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unctad.org>

Надійшла до редколегії 26.02.16